

**Rapport över provtagning i fornlämningarna Raä 3408, 3412 och
3421, Adamvalldá, Arjeplogs kommun, Norrbottens län,
2009**

Ingela Bergman

**Silverbuseet
Rapport**

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 431-7508-09
Institutionens dnr: SMA 2006/030
Finansiär: Silvermuseet, Arjeplog
Fornlämningsnummer: Raä 3421, 3408 och 3412
Kommun: Arjeplogs kommun
Socken: Arjeplogs socken
Landskap: Lappland
Fastigheter: Arjeplogs kronoöverloppsmark

GPS-koordinater, RT 90 2,5 gon V,
korrigeringsfaktor user grid: 74 36 783/15 35 945
74 36 862/15 36 048
74 37 249/15 36 038

Typ av uppdrag: Forskningsundersökning genom provtagning inom
ramen för forskningsprojektet "Fjällens
kulturlandskap: Interna och externa faktorer i samiskt
landskapsutnyttjande AD 1- 1600. Projektet
finansierat av Riksbankens jubileumsfond.

Datering och typ av datering: 1117 +/- 30 BP (Ua 39 199) AMS, Raä 3408:2
Typ av fornlämning: Boplatsgrop
Tid för genomförande av fältarbete: 2009
Antal fältdagar: 3
Antal rapportdagar: 1
Antal fyndhanteringsdagar: 1 (preparering av jordprover för analys)
Undersökningsledare: Ingela Bergman
Rapportansvarig: Ingela Bergman
Deltagare: Docent Ingela Bergman, Silvermuseet, professor
Olle Zackrisson, SLU, professor Tom DeLuca,
Bangor, Wales

Undersökt yta (m²): Provtagning med jordsond,
700 m ö. h.
M ö. h: Fristående
Koordinatsystem: Fjällkartan 1:100 000, Sulitelma 27 G
Kartblad: Fältritningar (fornlämningsplaner), skala 1:20, i
rapport skala 1:40
Dokumentationshandlingar: Fältritningar (översiktsplaner), skala 1:500, i rapport
1:1000

Digital dokumentation, programvaror: Microsoft Office Word 97-2003
Summa fyndmängd: Inga fynd tillvaratogs
Antal fotografier: Ingen fotodokumentation
Antal ritningar: 3, förvaras i Silvermuseets arkiv
Tidigare publikationer i projektet:

Bergman, I. 2005. The roasting of plants. Sami tradition and the archaeological record. En lång historia. Festskrift till Evert Baudou på 80-årsdagen. Archaeology and Environment 19, Kungliga Skytteanska Samfundets Handlingar 57: 51-65.

- Bergman, I. 2006. Indigenous time, colonial history: Sami conceptions of time and ancestry and the role of relics in cultural reproduction. *Norwegian Archaeological Review*, Vol. 39, No. 2: 151-161.
- Bergman, I. 2006. Vessels and kettles. Socioeconomic implications of the cessation of asbestos pottery in Northern Sweden. *Arkeologi i norr* 10: 1-15.
- Bergman, I., Liedgren, L., Östlund, L. and Zackrisson, O. 2008. Kinship and settlements: Sami residence patterns in the Fennoscandian alpine areas around A.D. 1000. *Arctic Anthropology* 45(1): 97-110.
- Bergman, I., Östlund, L., Zackrisson, O. & Liedgren, L. 2006. Stones in the snow: a Norse fur traders' road into Sami country. *Antiquity*, Vol. 81, No. 312: 397-408.
- Bergman, I., Östlund, L., Zackrisson, O. & Liedgren, L. 2008. Värro Muorra: The landscape significance of Sami sacred wooden objects and sacrificial altars. *Ethnohistory*, Vol. 55, No. 1: 1-28.
- DeLuca, Th. and Zackrisson, O. Enhanced soil fertility under *Juniperus communis* in arctic ecosystems. *Plant Soil* 294: 147-155.
- Josefsson, T. Bergman, I & Östlund, L. Quantifying Saami settlement and movement patterns in Northern Sweden 1700 – 1900. *Arctic*. Accepted.
- Josefsson, T., Östlund, L., Gunnarsson, B., Bergman, I. and Liedgren, L. Historical human influence on forest composition and structure in boreal Fennoscandia: indigenous peoples' land use legacies in protected forest landscapes. *Canadian Journal of Forest Research*. Accepted.
- Karlsson, H., Hörnberg, G., Hannon, G. and Nordström, E.-M. 2007. Long-term vegetation changes in the northern Scandinavian forest limit: a human impact-climate synergy? *The Holocene*, Vol 17, no1:37-49.
- Karlsson, H., Shevtsova, A. & Hörnberg, G. 2009. Vegetation development at a mountain settlement site in the Swedish Scandes during the late Holocene: palaeoecological evidence of human-induced deforestation. *Vegetation History and Archaeobotany*.
- Liedgren, L. & Bergman, I. 2009. Aspects of the construction of prehistoric Ställo-foundations and Ställo-buildings. *Acta Borealia* Vol. 26 (1): 3-26.
- Liedgren, L., Bergman, I., Hörnberg, G., Zackrisson, O., Hellberg, E., Östlund, L. & DeLuca, T. 2007. Radiocarbon dating of prehistoric hearths in alpine northern Sweden: problems and possibilities. *Journal of Archaeological Science* 34(2007): 1276-1288.
- Liedgren, L., Östlund, L., & Josefsson, T. 2009. Samisk byggnadskultur – timrade kåtor och exemplet Bläckajaure. *Arkeologi i Norr* 11: 115-143.
- Östlund, L., & Bergman, I. 2006. Cultural landscapes in northern forests – time, space and affiliation of the land. In Agnoletti, M. (ed.), *The Conservation of Cultural Landscapes*. 2006:30-41.
- Östlund, L., Ahlberg, L., Zackrisson, O., Bergman, I. & Arno, S. 2009. Bark-peeling, food stress, and tree spirits – the use of pine innerbark for food in Scandinavia and North America. *Journal of Ethnobiology*. Vol. 29 (1):94-112.

Doktorsavhandling

Karlsson, H. 2008. Vegetation Changes and Forest-Line Positions in the Swedish Scandes during Late Holocene. Anthropogenic impact vs. climate. Acta Universitatis Agriculturae Sueciae No 2008:31.

Populärvetenskaplig publicering

Bergman, I. & Liedgren, L. 2005. Fjällens kulturlandskap undersöks i tvärvetenskapligt projekt. Populär arkeologi nr 4:14-15.

Bergman, I. 2009. Norrlands förhistoria i fokus. Thule 2009:177-185.

Bergman, I. 2009. Remembering landscapes: Sami history beyond written records. In Andersson, Kajsa (ed.), L'Image du Sápmi. Humanistica Oerebroensia. Artes et linguae nr 15: 14-24.

Liedgren, L. 2006. Iter Lapponicum och Linnés dokumentation av samiska byggnader. Norrbotten 2006: 107-129.

Östlund, L., Bergman, I. & Zackrisson, O. 2007. Bark – nyttigt och gott. Forskning och Framsteg (2007) 5: 52-55.

Manuskript

Bergman, I., Liedgren, L., Hörnberg, G., Zackrisson, O. & Östlund, L. Land use, territoriality and the autonomy of the Sami *sijdda*: Changing conditions of reindeer pastoralism AD 800-1500. Manuscript to be submitted to Antiquity.

Liedgren, L. & Östlund, L. Heat, smoke and fuel consumption in a high mountain stállu hut, northern Sweden: experimental burning of fresh birch wood during winter. Manuscript submitted to Journal of Archaeological Science.

Liedgren, L., Östlund, L. & Magnusson, T. Heat and hearths: temperature, mineral components and changes in soil colour in prehistoric hearths. Manuscript to be submitted to Journal of Archaeological Science.

Staland, H., Salomonsson, J. and Hörnberg, G. A thousand years of human impact in the northern Scandinavian mountain range: Long lasting effects on forest-lines, vegetation and ecological processes. Manuscript submitted to The Holocene.

Bergman, I., Zackrisson, O., Liedgren, L., Hörnberg, G., DeLuca, T. & Östlund, L. Iron Age Settlement Caused High Mountain Ecosystem Collapse. Manuscript to be submitted to Science.

Rapporter

Liedgren, L. 2008. Kulturlandskap i fjällen. Arkeologiska undersökningar och inventeringar vid Jurunvágge, Vilstugan, Buojjdávárátj samt Tjatsvage, Arjeplogs socken och kommun, 2007. Silvermuseet, Rapport 53

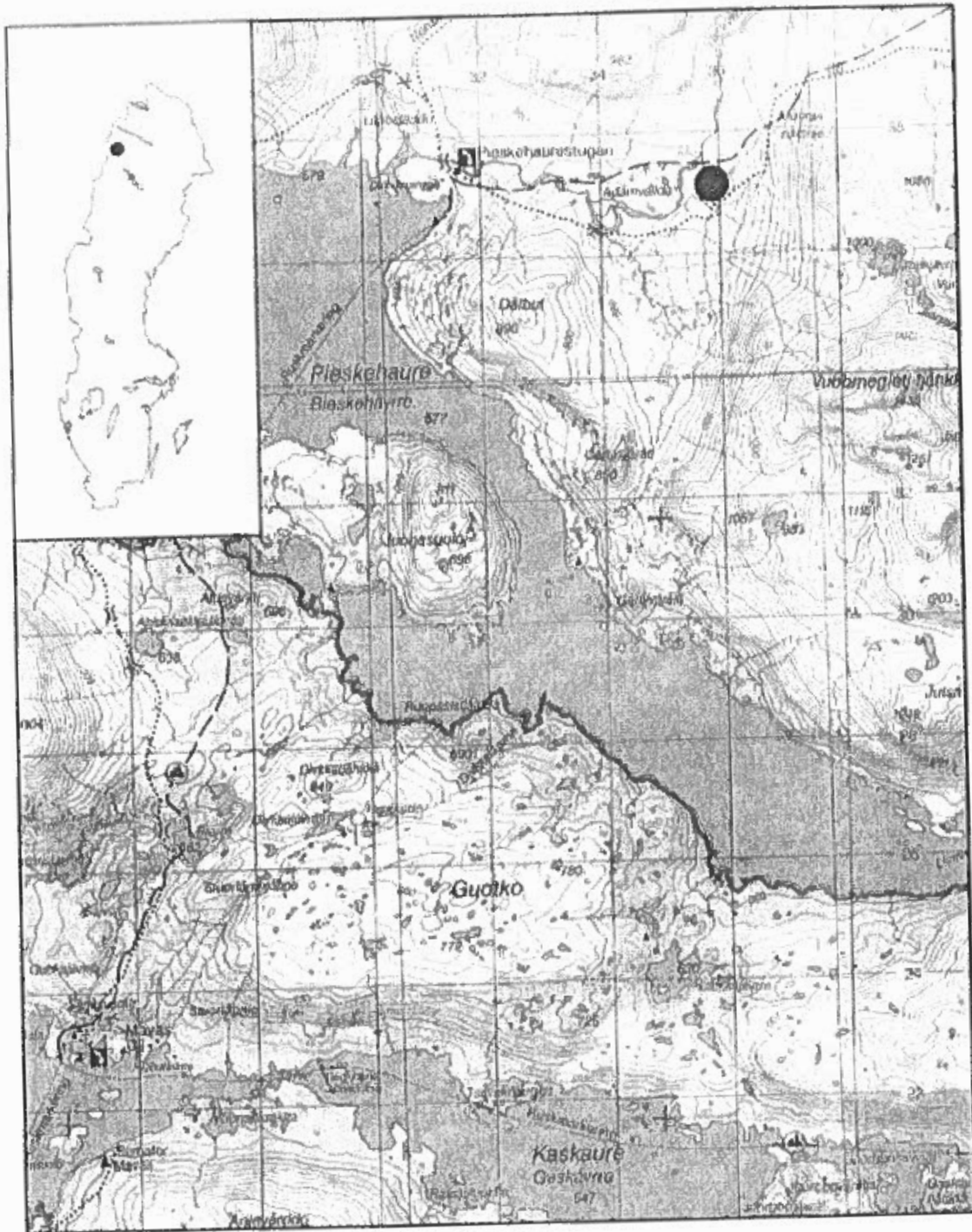
Liedgren, L. 2007. Kulturlandskap i fjällen. Arkeologiska inventeringar och undersökningar inom Jurun, Njallajaur-Lomtjärnsstugan samt Talput, Arjeplogs socken och kommun, 2006. Silvermuseet, Rapport 49.

Liedgren, L. 2006. Kulturlandskap i fjällen. Arkeologiska inventeringar och undersökningar inom Mavas, Jurun och Adamvalta, Arjeplog socken och kommun, 2005. Silvermuseet, Rapport 47.

Bilaga 1

Förenklad rapport över provtagning i fornlämningarna Raä 3408, 3412 och 3421,
Adamvalldá, Arjeplogs kommun, Norrbottens län, 2009

- Övrigt deltagande personal: Professor Olle Zackrisson, SLU, Umeå, samt professor Tom DeLuca, universitetet i Bangor, Wales.
Docent Ingela Bergman, Silvermuseet
- Rapportansvarig: 8
- Antalet rapporttimmar: 4 timmar, preparering av prover för analyser
- Fyndhantering, s:a timmar: Prov 66:3:1, jordprov, Raä 3421
- Förteckning över prover: Prov 66:3:2, jordprov, Raä 3421
Prov 66:3:3, jordprov, Raä 3421
Prov 67:2:1, jordprov samt ¹⁴C-prov, Raä 3408:2
Prov 67:2:2, jordprov, Raä 3408
Prov 67:2:3, jordprov, Raä 3408
Prov 68:3:1 a-b, jordprov, Raä 3412
Prov 68:3:2 a-b, jordprov, Raä 3412
Prov 68:3:3 a-b, jordprov, Raä 3412
- Områdets höjd över havet: 700 m ö. h.
- Naturgeografi: Fornlämningarna är belägna på sedimentterrasser med fjällhedvegetation, ovan trädgränzonen.
- Fornlämningssbild: Fornlämningarna är belägna invid stallo-tomter.
- Arbetsmetod: Provtagning med jordsond.
- Analysresultat: ¹⁴C-3408:2 (Ua-39 199), 1117±30 BP. AMS-analys vid ¹⁴C-lab, Ångströmlaboratoriet, Uppsala universitet.
Lipidanalys gav inget utslag.
- Ritningslista: 1 planritning, Raä 3412, fältritning i skala 1:20, i rapport 1:40
1 planritning, Raä 3408, fältritning i skala 1:20, i rapport 1:40
1 planritning, Raä 3421, fältritning i skala 1:20, i rapport 1:40
1 översiktsplan, Raä 3401 och Raä 3421, fältritning i skala 1:500, i rapport 1:1000
1 översiktsplan, Raä 3412, fältritning i skala 1:500, i rapport 1:1000

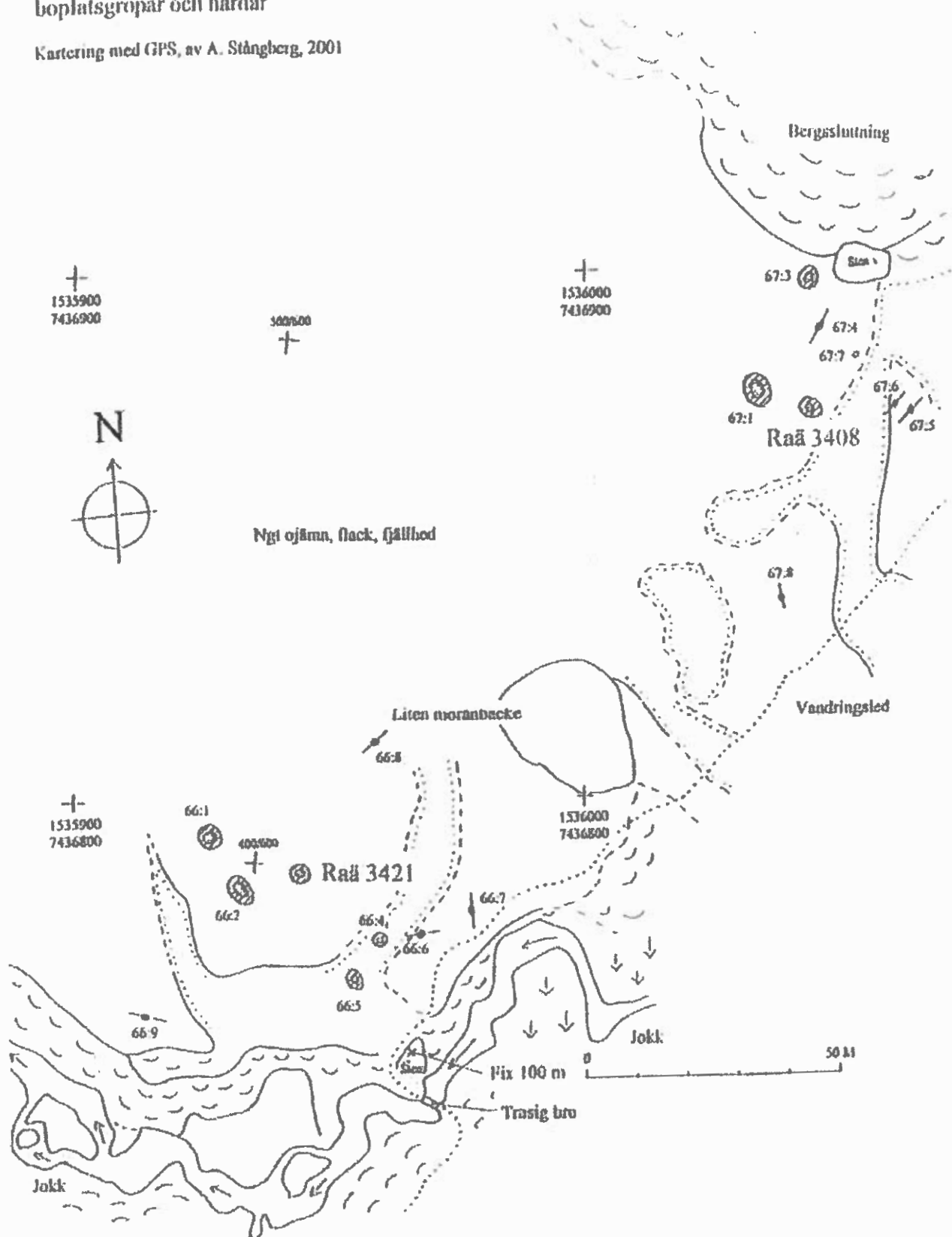
0 5 km

Fig. 1 Provtagningsområde Adamvalta, Arjeplogs kommun, Lappland. Ur Allmän karta (Fjällkartan BD 14 Kvikkjokk-Jäkkvik) © Lantmäteriet Gävle 2009, medgivande M2009/04870.

Fornl 66-67, översiktsplan, stalotomter, boplatsgropar och härddar

Kartering med GPS, av A. Stångberg, 2001

Fig. 2

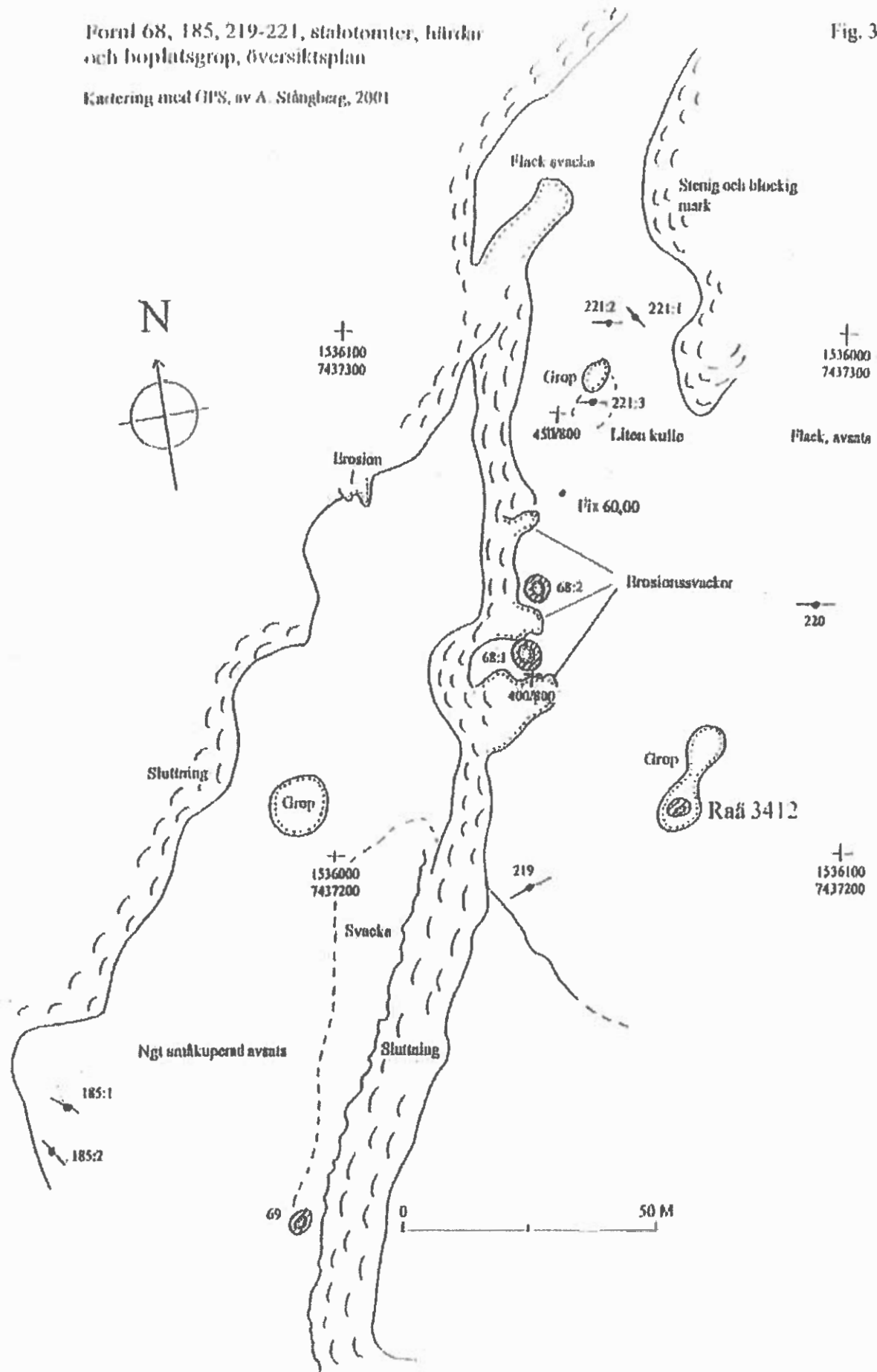

Parcell 68, 185, 219-221, stalotomter, hånrdar
och boplatsgrop, översiktsplan

Kartering med GPS, av A. Stångberg, 2001

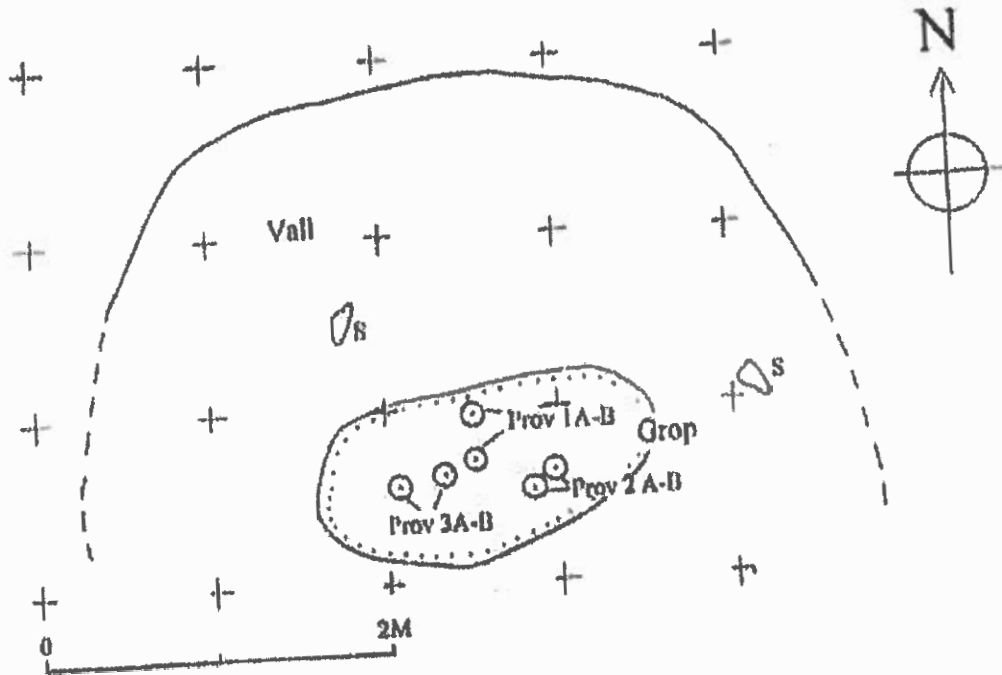
Fig. 3

Ln, Arjeplog, Adamvalin, Rall 3412 (SMA
68:3), boplatsgrop

Ritning av A. Ståhlberg, 2001 med provpunkter 2009
Inanita

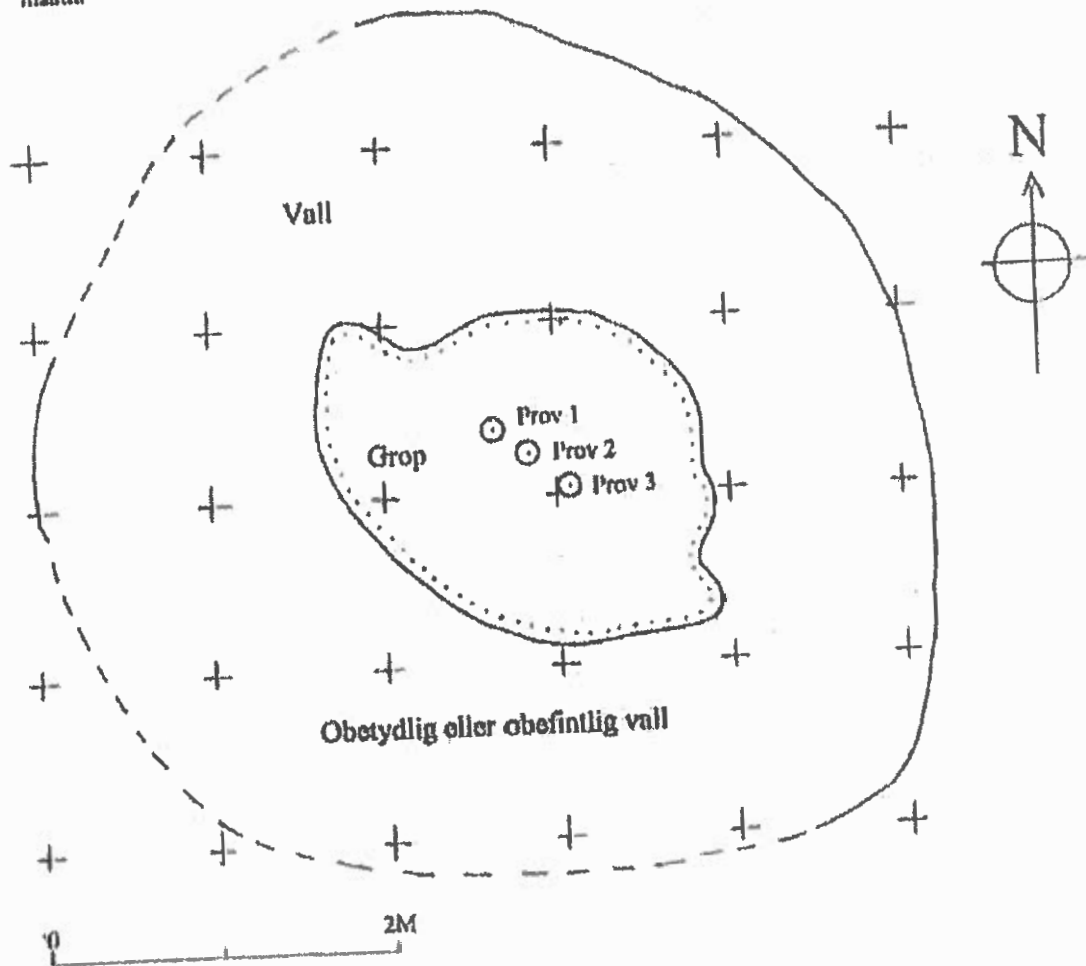
Fig. 4

La, Arjeplog, Adamvalta, Raß 3408 (SMA
67:2), boplatsgrop

Ritning av L. Liedgren, 2001 med provpunkter 2009
insatta

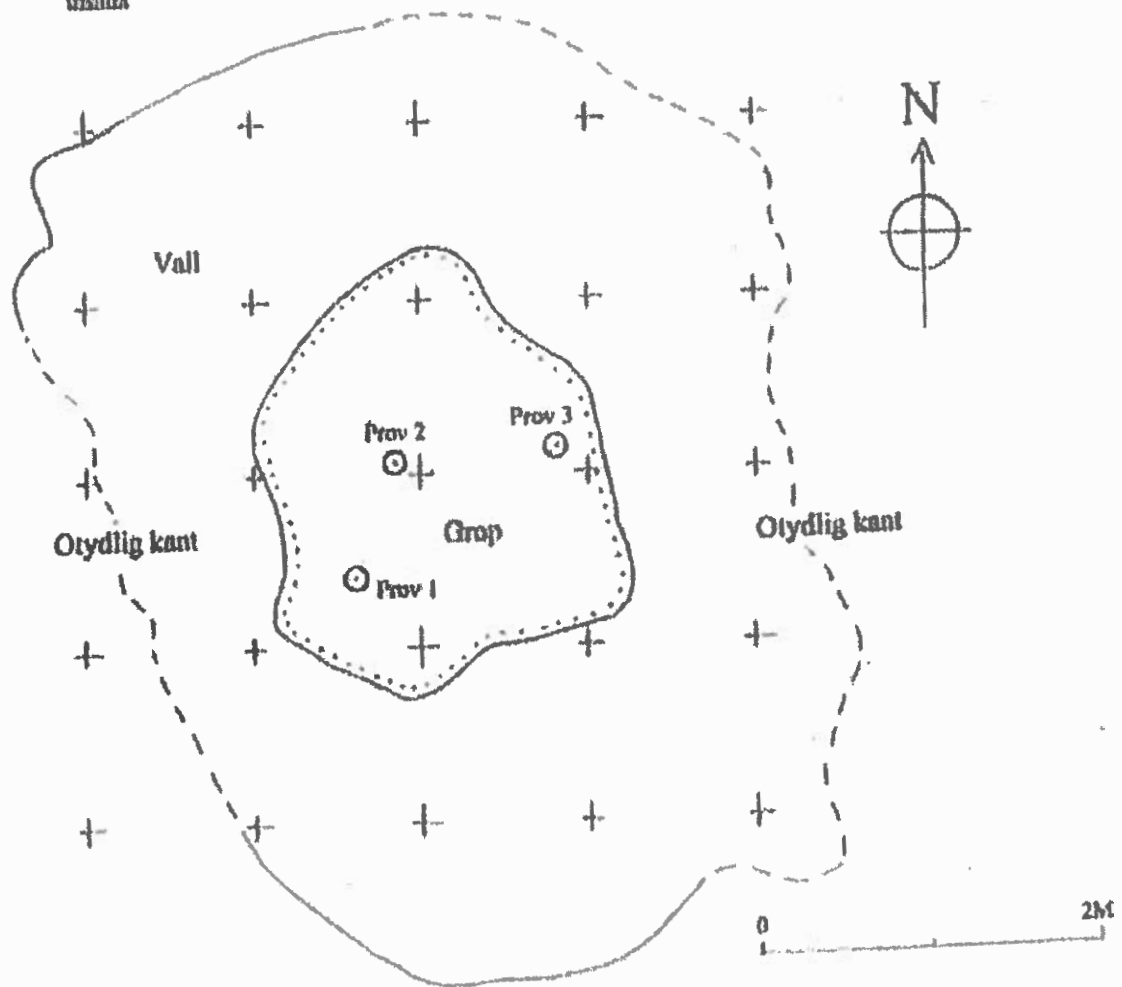
Fig. 5

L.a. Arjeplog, Adamvalta, Rull 3421 (SMA 66:3), boplatsgrop

Fig. 6

Ritning av A. Stånberg, 2001 med provpunkter 2009 insatta

Fält med grå bakgrund och fet ram är obligatoriska för redovisning till FMIS.
För anvisningar, klicka på rubrikerna och länkar på sidan 2.

Geografiska och administrativa uppgifter

Län	Kommun	Landskap
Norrbottens län	Arjeplogs kommun	Lappland
Socken/Stad	Kartblad	Fastighet/kvarter
Arjeplogs socken	Sulitelma 27 G	Arjeplogs kronoöverloppsmark

Beslutande länsstyrelse	Länsstyrelsens dnr	Beslut enligt KML	Datum för beslut
Länsstyrelsen, Norrbotten	431-7508-09	Undersökning av fast fornlämning enligt 2 kap. 8§	2009-06-22

Undersökningens art och omfattning

Undersökarens dnr/projektnr	Typ av undersökning/åtgärd	Fältarbetstid start	Fältarbetstid slut
2006/030	Särskild undersökning	2009-06-25	2009-06-25
Undersökande/ansvarig organisation	Ansvarig person	Typ av exploatering	
Silvremuseet/INSARC	Ingela Bergman	forskningsundersökning, provtagning	
Uppdragsgivare/exploatör	Antal arbetsdagar	Beräknad rapporttid	Total faktisk kostnad
Silvremuseet/INSARC	3	1	20 000

Beräknat	Yta, ext (m ²)	Yta (m ²)	Volym (m ³)	Schakt (m)	Timmar, grov	Timmar, arkeolog	Timmar, maskin
	0,2	0,2				8	
Undersökt	Yta, ext (m ²)	Yta (m ²)	Volym (m ³)	Schakt (m)	Timmar, grov	Timmar, arkeolog	Timmar, maskin
	0,2	0,2				8	

Berörda RAÄ-nr/tillfällig arbetsidentitet (objektnr)

Raä 3421, 3408, 3415

Datering

Raä 3421 = 1 117 +/- 30 BP (Ua-39 199)

Rapport inkommer senare Ja Nej

Sammanfattning av undersökningsresultaten och förslag till fortsatta åtgärder

Sammanfattning av undersökningsresultaten

Provtagning för lipidanalyser av jordprover tagna i boplatsgropar i anslutning till stalotomter. Provtagning utfördes tillsammans med en ekolog och en markkemist. Analyser är under bearbetning. Provtagning utfördes med jordsond, 1,5 cm i diam.

Lokalerna är belägna i ett område med sedimentterrasser och fjällhedar nära Varvekjähkkå norr om sjön Bieskehåvrre inom Arjeplog kommun. I dalgången längs Varvekjähkkå med tillflöden är ca 500 fornlämningar registrerade, varav merparten utgörs av härdar samt stalotomter och boplatsgropar.

Förslag till fortsatta åtgärder

Ingela Bergman
(Underskrift)

2012-01-09
(Datum)